

Mediakasvatuksen polut varhaiskasvatuksessa

Saara Salomaa

Apulaisjohtaja,

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti (KAVI)

1.10.2019

”tavoitteellista varhaiskasvatusta, jossa osapuolina ovat kasvattajat, kasvatettavat ja mediakulttuuri. Päämääränä on medialukutaidon edistämisen myötä tukea varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisia tavoitteita.”

(Mertala & Salomaa 2016)

Kasvattajan polut mediakasvattajaksi

"ei kuulu minulle"

"jotain pitäisi tehdä mutta en tiedä mitä tai miten"

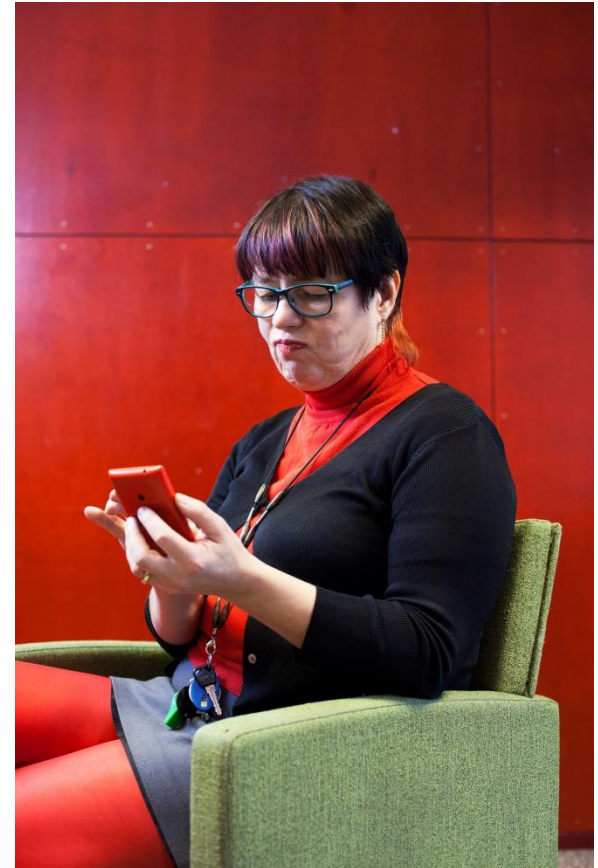
"kokeilen yksittäisiä juttuja sen mukaan mitä eteen sattuu"

"suunnittelen mediakasvatuksen kasvatustavoitteellisesti"

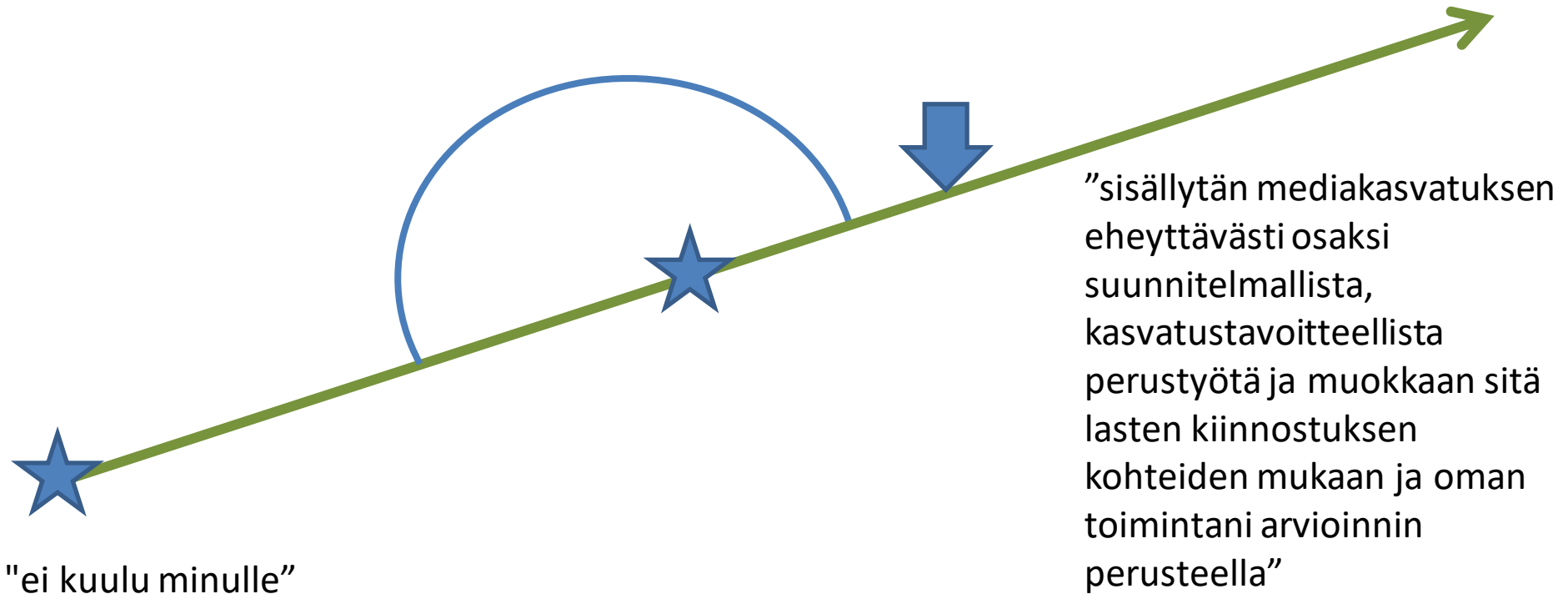
"sisällytän mediakasvatuksen eheyttävästi osaksi suunnitelmallista, kasvatustavoitteellista perustyötä"

"sisällytän mediakasvatuksen eheyttävästi osaksi suunnitelmallista, kasvatustavoitteellista perustyötä ja muokkaan sitä lasten kiinnostuksen kohteiden mukaan"

"sisällytän mediakasvatuksen eheyttävästi osaksi suunnitelmallista, kasvatustavoitteellista perustyötä ja muokkaan sitä lasten kiinnostuksen kohteiden mukaan ja oman toimintani arvioinnin perusteella"

Kasvattajan polut mediakasvattajaksi

Kasvatusyhteisön polut mediakasvatukseen

”Ei kuulu meille”

”Jos joku on kiinnostunut, voi tehdä itse”

”Osallistutaan erillisiin tempauksiin tai teemapäiviin”

”Toteutetaan mediakasvatusta arjessa. Huolehditaan työyhteisön osaamisesta ja välineistä.”

”Huolehditaan työyhteisön mediakasvatusosaamisesta ja -välineistä. Suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä arjen mediakasvatus, määritellään tavoitteet ja jaetaan vastuut.”

Mediakasvattavaksi
varhaiskasvatuksen
työyhteisöksi ei tulla
vahingossa.

Tarvitaan yhteistä
keskustelua, tavoitteiden
asettamista ja arviointia,
asioiden jakamista (myös
kotien kanssa!),
ammattillista asennetta,
kokeilumieltä, johtamista,
ajan varaamista asialle

”[kasvatustietoisuus suppeasti ymmärrettynä] viittaa siihen kasvattajan tajunnan tilaan, jolle on tyypillistä tietoisuus toimimisesta kasvattajan tehtävässä ja tietoisuus tähän liittyvistä velvollisuuksista ja oikeuksista. Kasvatustietoisuus on aina henkinen muodoste ja sen laatu ilmenee mm. kasvatusteoissa ja kasvatustoiminnassa.”

(Hirsjärvi 1980)

On tärkeä pohtia omia ja työyhteisön käsityksiä

- Mediasta
- Varhaiskasvatuksen tavoitteista ja arvoista suhteessa medialukutaitoon
- Lapsista, heidän kasvustaan ja oppimisestaan
- Itsestä mediakasvattajana ja varhaiskasvatuksen mediakasvatuksen merkityksestä

A photograph of two young children with blonde hair, seen from behind, clapping their hands. They are in a dark room illuminated by blue light. The child in the foreground is wearing a red long-sleeved shirt. The background is dark with some blue light patterns.

Lasten polut mediataitojen oppijoina

Alle 3v ja media

- Ajattelu konkreettista, pysyvyys ja syy-seuraussuhde vasta kehittymässä
- Pedagogisesti huomaa:
  - Yksinkertaiset, lyhyet, rauhalliset, selkeät mediaesitykset, ei voimakkaita efektejä
  - Sopivasta mediasta iloa ja jännitystä
  - Hyödynnä hoivatilanteet, pienet hetket, pienet ryhmät, yksittäiset lapset
  - Oppimisympäristöön ”täkyjä” joihin tarttua, havainnoi lapsia
  - Kaikki on uutta!

Leikki-ikäinen ja media

- Mielikuvitus on rikasta. Media antaa samastumiskohteita, sankarit voivat olla tärkeitä
- Ymmärrys median muotokielestä ja esitystavoista alkaa kehittyä: yksinkertaiset faktat ja fiktion erot, lajityyppien karkea tunnistaminen
  - Ei käsitä esimerkiksi mainosten tarkoitusta itsenäisesti
- Media tunteiden käsittelyn tukena, kaveritaidoissa, roolileikkien aiheena
- Oppimiseen jaksetaan keskittyä jo hieman pidempään ja ryhmässä toimiminen helpottuu kun vuorottelu ja säännöt hahmottuvat paremmin

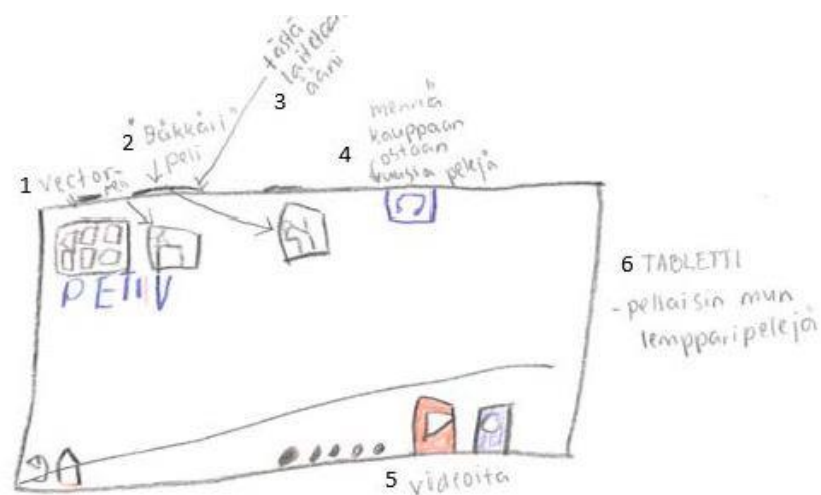
Eskarista koululaiseksi

- Ystävyyssuhteiden merkitys: media luo toisaalta yhteenkuuluvuutta, toisaalta ryhmäpainetta
- Käyttötaidot lisääntyvät, mutta se ei suoraan tarkoita tulkintataitojen tai tiedollisen osaamisen kasvua.
- Media ei enää ”ikkuna todellisuuteen”, lapsella valmiudet ymmärtää mediasisällöt valikoiduksi ja tuotetuksi.
  - Mahdollisuus keskustella esim. media luomista malleista jo hieman kriittisesti
- Media tutkivan oppimisen tukena, itseilmaisussa, ryhmän laajemmat projektit

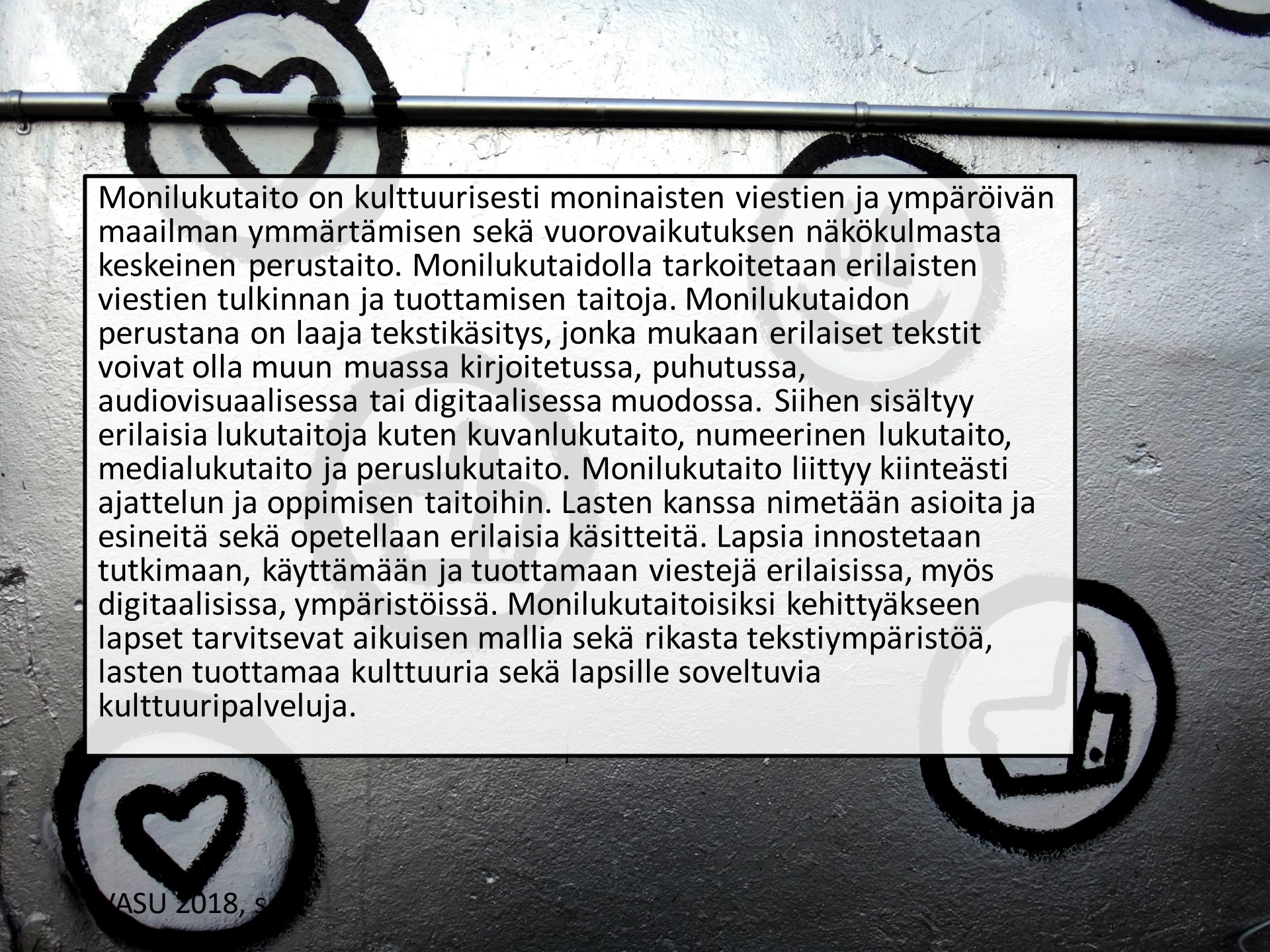

Erilaiset kokemukset, valmiudet ja kiinnostuksen kohteet

- Erilaiset koti- ja varhaiskasvatustaustat ja -kokemukset (myös kodin/vakan ulkopuolella)
- Vahvuudet ja haasteet oppijana
- Muista kuitenkin: diginatiivius on pelkkä myytti. Kukaan ei opi syntymävuoden ansiosta

kuvakaappaukset
artikkelista Mertala
(2017) "Fun and
games - Finnish
children's ideas for
the use of digital
media in preschool
DOI:
10.18261/issn.189
1-943x-2016-04-01

Monilukutaito on kulttuurisesti moninaisten viestien ja ympäröivän maailman ymmärtämisen sekä vuorovaikutuksen näkökulmasta keskeinen perustaito. Monilukutaidolla tarkoitetaan erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taitoja. Monilukutaidon perustana on laaja tekstikäsitys, jonka mukaan erilaiset tekstit voivat olla muun muassa kirjoitetussa, puhutussa, audiovisuaalisessa tai digitaalisessa muodossa. Siihen sisältyy erilaisia lukutaitoja kuten kuvanlukutaito, numeerinen lukutaito, medialukutaito ja peruslukutaito. Monilukutaito liittyy kiinteästi ajattelun ja oppimisen taitoihin. Lasten kanssa nimetään asioita ja esineitä sekä opetellaan erilaisia käsitteitä. Lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä. Monilukutaitoisiksi kehittyäkseen lapset tarvitsevat aikuisen mallia sekä rikasta tekstiympäristöä, lasten tuottamaa kulttuuria sekä lapsille soveltuvia kulttuuripalveluja.

VASU ja media

Varhaiskasvatuksessa mediakasvatuksen tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista itseään yhteisössään.

Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä.

Lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla harjoitellaan kehittyvää lähdettä ja mediakriittisyyttä.

Lapsia ohjataan käyttämään mediaa vastuullisesti ottaen huomioon oma ja toisten hyvinvointi.

Mediassa esiintyviä teemoja voidaan käsitellä lasten kanssa esimerkiksi liikunnallisissa leikeissä, piirtämällä tai draaman keinoin.

VASU ja media

Lasten kanssa tutkitaan ja havainnoidaan tieto- ja viestintäteknologian roolia arkielämässä sekä tutustutaan erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin.

Mahdollisuudet kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa käyttäen apuna tieto- ja viestintäteknologiaa edistävät lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä lukutaitoa. Henkilöstö ohjaa lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön.

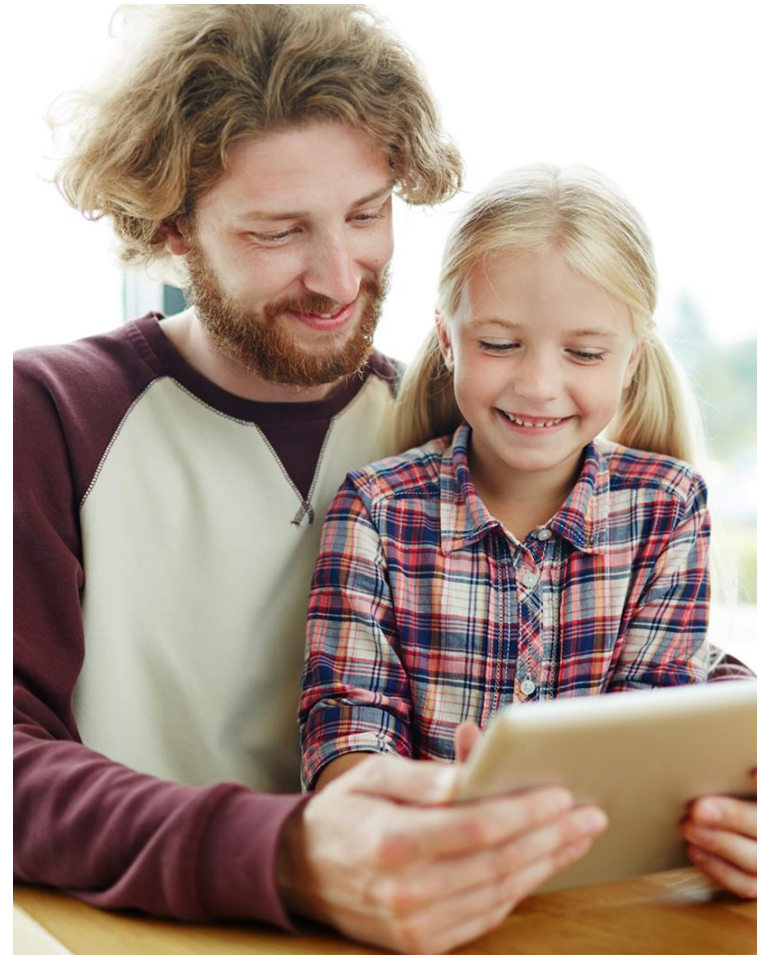

VASU ja media

Lapset kokeilevat erilaisia kuvan tekemisen tapoja, välineitä ja materiaaleja esimerkiksi maalaamalla, piirtämällä, rakentamalla ja mediaesityksiä tekemällä.

Lasten kanssa havainnoidaan heidän itse tekemiään kuvia, taideteoksia, mediasisältöjä, esineitä sekä rakennetun ja luonnon ympäristön kohteita.

Varhaiskasvatuksen tehtävä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Tehtävää lähestytään eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden sekä median näkökulmista.

Lasten kanssa tutustutaan eri medioihin ja kokeillaan median tuottamista leikinomaisesti turvallisissa ympäristöissä, esim:

Pienet:

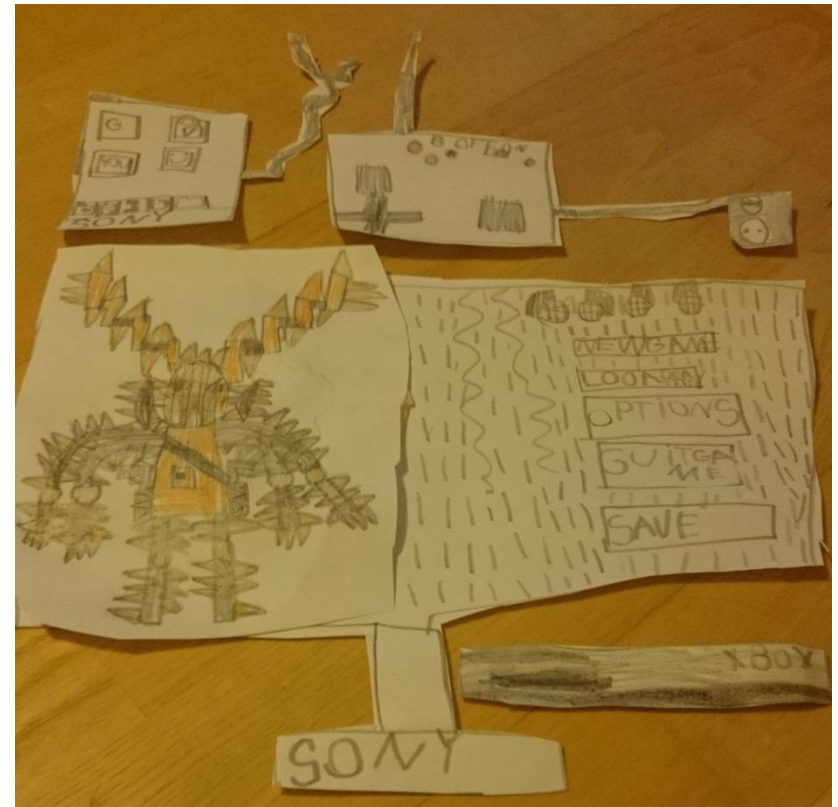
Kuvat, äänet ja laulut, kirjat, lelut

Leikki-ikäiset:

Kuvaaminen ja itse ja yhdessä, tiedonhaku kirjoista ja netistä, mediataidevideot

Eskarit:

Oma lehti ja tutustuminen uutismediaan, elokuvakäynti, oma elokuva, oppimispelit, media omassa tekstin tuottamisessa

MIKSI? MITÄ OPITAAN?

Lasten elämään liittyvää mediasisältöä ja sen todenmukaisuutta pohditaan yhdessä lasten kanssa. Samalla harjoitellaan kehittyvää lähde- ja mediakriittisyyttä, esim:

Pienet:

Esim. peili ja minä, oikea-kuva, sanoitetaan sitä että on olemassa satua

Leikki-ikäiset:

Totta vai satua? Mistä saa tietoa? Mitä voi tehdä oikeasti, mitä vain leikisti? Hassuttelunarraaminen – valehtelu – totuus.

Eskarit:

Kenen tekemää, kenen näkökulma? Mistä saa luotettavaa tietoa? Uusi tieto – vanha tieto. Kuvien manipuloiminen.

MIKSI? MITÄ OPITAAN?

Kasvatuksella luodaan paitsi taitoja, myös valmiuksia. Se, että lapsi ei osaa, ei ole syy olla opettamatta - päinvastoin!

Mediataitoviikko ja Mediataitokoulu

- **www.mediataitokoulu.fi**
  - Tietoa, materiaaleja ja toimintaideoita maksutta
- Mediataitoviikko ensi helmikuussa: ilmoittaudu mukaan!
  - Mediataitoviikko.fi
- Löydät meidät myös FBstä ja Instasta

A photograph of a person with a backpack walking away on a dirt path through a forest of tall, slender trees. The path is bordered by a wooden fence. The scene is captured from a low angle, looking down the path. The trees are tall and thin, with a reddish-brown hue. The ground is covered in green ferns and other forest floor vegetation. The lighting is soft, suggesting a misty or overcast day.

Kiitos!

saara.salomaa@kavi.fi